

KGORO YA THUTO YA GAUTENG

DITLHAHLOBO TŠA MAREMATLOU

OCTOBER / NOVEMBER 2005
OKTOBER / NOVEMBER 2005

SEPEDI LELEME LA TLALELETŠO
MAEMO A GO LEKANELA
(Lephephe la Pele)

NAKO: Diiri tše 2

MEPUTSO: 80

DITAELO:

- Tlhahlobo ye e na le dikarolo tše tharo, A, B le C.
- Bala dipotšišo ka moka ka šedi pele o thoma go ngwala.
- Araba dipotšišo ka mo o laetšwego.
- Nomora dikarabo tša gago bjalo ka dipotšišo tša tšona.
- Šomiša polelo ya maleba mabakeng ka moka.

KAROLO YA A
TEKATLHAOLOGANYO

POTŠIŠO 1

Bala ditemana tše gore o kgone go araba dipotšišo:

LEFASE LE WETŠWE KE LEUBA

Ijonnaijoo! Na lefase le wetšwe ke leuba lefe? Go šarakane kae? A badimo ba re furaletše? A ga re sa ba phasa gabotse? Le nyaka go lobja bjanglena badimo ba rena? Ya nko ye meetse ga le sa e rata? Afa le tloga le nyaka yona ya sethole? Mohlomongwe le ka tliša lešididi nageng ya lena. Le reng la palelwa ke go ka bontšha ditlogolo tša lena tsela? Diaparo ke mankgeretla, mahlo a tuka malakabje, mmele o etša tšie ya letlorontlope, ebala sefahlegong le etša sekontiri. Nyakang dikgonyo gomme ke kgonyetše leuba le ka gare ga ntlongswiswi.

Ke bitša lena batala ka gore lena le tomotše mahlo gomme tsebemeetse di leletša motšegana woo nkabego re šomela lena. Le re le sa robetše, ba a feta bo dikgapamaminana, gomme ba tupiša mošwang wa matuba.

Ge o re dike, mahlo a go šupetša sehlophana sa digatamarokgwana. Ke tabakgolo efe ye ba e rerago? Tabakgolo ke patše ye go boledišwanago ka yona. Rabadia wa gona o apere tšhirabagogadi gomme o tlišetšwa peipi e tletše dikata. O e goga a dutše a ngunanguna. Bagwera ka yena ba mo lebeletše ka kgopolo ya gore o tla ba hlahlelela mola a kgebile.

Lesogana le lethari, ba tennwe ke mošwang wa matuba. Go kgeregetšwe diokabatši tše mpsha. Ba bangwe ke dimamathane tša bagwebi ba tšona, bona basepediši ba ditagi tše mola ba bangwe e le bona dinkgwete. Ba tloga ba tseba gore ya go ratwa kudu ke efe. O tla kwa ge ba di reta ka maina a tšona. **“Mandrax”**, **Khokheine**, le **Mofeine** ke tše dingwe tša go ratwa ke dithwadi.

Bašomiši ba diokobatši tše ba feletša kae? Lehugo bona le tla ka ponyo ya leihlo. Mešomo le ditalente di a hwelela ka baka la tšona ditagi. Tše ke tša maemo a godimo. Rena ditšhiololo re fokaetša ka mampuru, mpampa. Mpa e tloga e itiwa ka lenono ge re hweditše tšona tše.

Mosepele ke go tlaarea le go pharuma go iwa ka mo le ka mo. Polelo e golela godimo gomme sejahlapi se tšwa ka dinko. Go realo ke go laetša tlompheo ka ge e le meetse a re a fiwago ke batala ba rena. O a phoša, ga se ba re furaela. Ba tloga ba re file bohlae bja go tliša lethabo mmeleng wa rena.

Lethabo le le hlakanego le lehu ke tšona di aparetšego lefase. Mahlale a tloga a šitile beng. Ba file diokobatši sefahlego se sebe ka ge bjale mang le mang yo a bolelago ka diokobatši a tšewa bjalo ka yo a di šomišago bošaedi.

E nolofadišwe go tšwa go: A re šogeng thari: Mabusela M.M.

- 1.1 Na lefase le wetšwe ke leuba la eng? (1)
- 1.2 Mongwadi o ra eng ge a re **go šarakane kae?** (2)
- 1.3 Batho ba ba phelago ka diokobatši ba lebelelega bjang? Efa mafoko a MARARO ao a hlaolago batho ba. (3)
- 1.4 Efa mahlalošagotee a maina a:
 - 1.4.1 Bodikgapamamina. (1)
 - 1.4.2 Mošwang wa matuba. (1)
 - 1.4.3 Digatamarokgwana. (1)
- 1.5 Mongwadi o re; **rabadia o apere tšhirababogadi.** Sekafoko se se hlaloša eng? (2)
- 1.6 Bagwebi mo temaneng ye ba gweba ka eng? (2)
- 1.7 Go ya ka temana ye, mošomo wa dimamathane ke ofe? (3)
- 1.8 Dimamathane tše di reta diokabatši ka maina afe? (3)
- 1.9 Mešomo le ditalente tša bašomiši ba diokobatši tše di a hwelela, ke ka lebaka la eng? (2)
- 1.10 Ditšhiololo ke batho ba mohuta mang? (2)
- 1.11 Go ya ka wena o bona e le tshwanelo gore bana ba šomiše diokobatši? (3)
- 1.12 Go reng mongwadi a re mahlale a paletše beng? (3)
- 1.13 Ditlamorago tša tšhomišo ya diokobatši ke dife? Efa tše THARO fela. (3)

- 1.14 Ke nnete / ga se nnete gore diokobatši le bjala ke kgwebo ye botse ka go re batho ba kgona go iphediša ka tšona. Kgetha karabo e tee o fe mabaka a MABEDI a karabo ya gago. (2)
- 1.15 Ntšha lelahlelwa la go laetša go tšhošwa ke se sengwe mo temaneng ya ka godimo. (1)

PALOMOKA YA KAROLO A: [35]

**KAROLO YA B
KAKARETŠO YA DITEMANA**

POTŠIŠO 2

Bala ditemana tše di latelago gomme o di akaretše ka **dintlha tše lesome**. Ntlha ye nngwe le ye nngwe e se fete methaladi ye mebedi:

BOKGOBAPUKU

Bokgobapuku ke lefelo leo go lona go bolokwago tshedimošetšo yeo e ngwadilwego ka gare ga dipuku. Lefelo le ge o tsena go lona o swanetše o nšhe karata ya boitsebišo ke gona ba tšgo go bulela dikgoro wa tsena. Go na le mehuta ka moka ya dipuku. Go na le dipuku tša metlae, tša thutaphedi, tša dinonwane le tša mešomo ka go fapana ga yona. Go na le dikuranta tša maleme ka moka tša go ba le tshedimošetšo ya ditaba tša lefase.

Ka bokgobapukung, dipuku di lotwa ka go beakanywa ka dialfabeto gore mošomo o be bobebe go hwetša mo di lego gona. Ge o nyaka puku, o lebelela leina la puku ka alfabeto, gomme wa nyaka mongwadi le bagatiši ba yona. Seo se dira gore moithuti a se senye nako ye telele a nyakana le puku.

Go na le bathuši ka gare ga bokgobapuku gomme bona ba thuša batho bao ba sa tsebego selo ka lefelo le. Matšatši a lehono di lo fetogile. Thekenolotši e šomišwa ka go nyaka dipuku ka khomputara. Le tšona dipuku tšeo o ka se tšwe ka tšona ntle le molao, ge o ka dira seo di hlaba mokgoši gomme wa swarwa.

E nolofadišwe go tšwa go: *Puku ya moithuti*: Mabusela M.M.

PALOMOKA YA KAROLO B: [10]

KAROLO YA C
THUTAPOLELO

POTŠIŠO 3

3.1 Bala temana ye e latelago gore o kgone go araba dipotšišo:

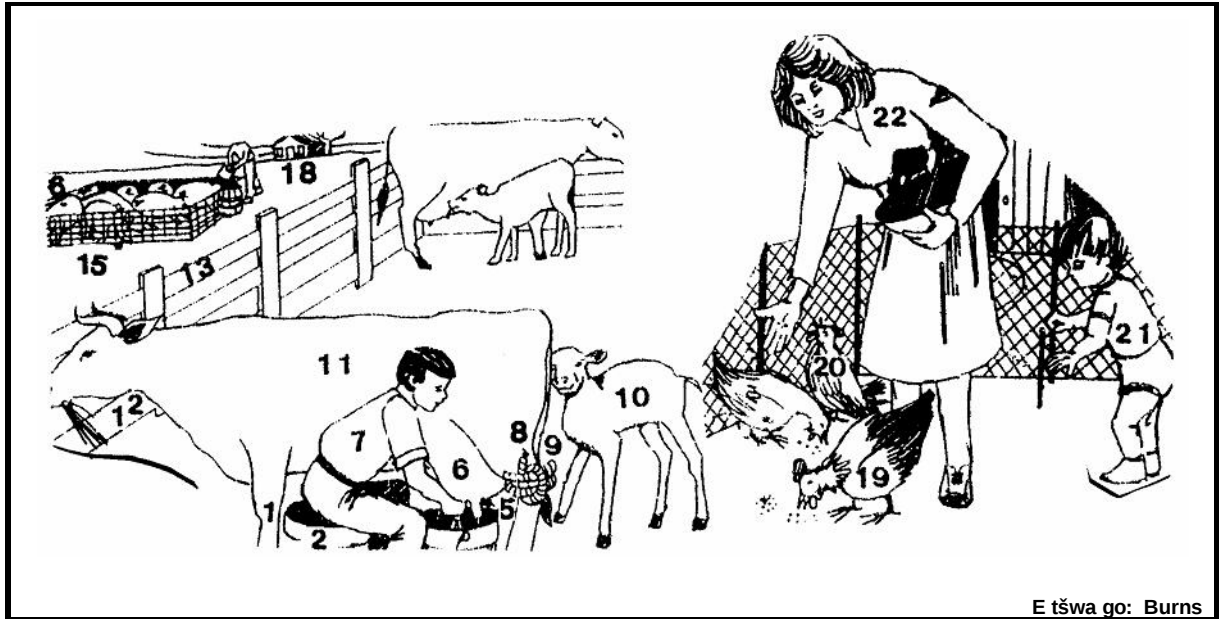
E be e le Saterdag, Mokgadi o botša bana ba gagwe gore ba itokiše ba ye mabenkeleng ka meriti. Bana ba thabišitšwe ke taba yeo. Morago ba kama meriri ya bona gabotse lerole la thunya ge ba gopotše tereneng.

- 3.1.1 Maadingwa ke mantšu a a tšwago dipolelong tše dingwe. Kgetha maadingwa a MABEDI mo temaneng ye. (2)
- 3.1.2 Ngwala mantšu a Sepedi sebakeng sa maadingwa ao. (2)
- 3.2 Leitiri le **itokiše** le tšwa lediring lefe? (1)
- 3.3 Mo temaneng ya ka godimo, efa mohlala o TEE fela wa mehuta ya mahlathi ye e latelago:
- 3.3.1 Lehlathi la nako. (1)
- 3.3.2 Lehlathi la felo. (1)
- 3.3.3 Lehlathi la mokgwa. (1)
- 3.4 Sekafoko se **lerole la thunya** se hlalošwa ke eng go tše di latelago:
- 3.4.1 Lerole le tšhetše batho.
- 3.4.2 Ba ile ba sepela / wela tsela.
- 3.4.3 Lerole le tletše gohle ga ba bone tsela. (2)
- 3.5 Ngwalolla go tšwa mafokong a a latelago mantšu ao e lego mašala o be o fe gore ke a mohuta mang:
- 3.5.1 Ba thabišwa ke taba yeo. (2)
- 3.5.2 Morago ba kama meriri ya bona. (2)
- 3.6 Ngwala sekafoko se ka kganetšo:
Bana ba thabišwa ke taba yeo. (2)
- 3.7 Efa modirišo wa lefoko le le thaletšwego mo temaneng ya ka godimo. (1)

[17]

POTŠIŠO 4

Lebelela seswantšho se gomme o arabe dipotšišo tše di latelago:

E tšwa go: Burns

- 4.1 Hlama mafoko a MABEDI a makopana o šomiša tšeo di laeditšwego ke dinomoro tše: 7 le 11. (4)
- 4.2 Nomoro ya (22) ke leina, efa leina leo o be o le šomiše lefokong go laetša kwešišo. (3)
- 4.3 Ge o re kgogo ke sethojana ke ya mohuta mang? (1)
- 4.4 Efa leina la setho sa kgomo se se laeditšwego ka nomoro (6). (1)
- 4.5 Seswantšhong se se laetša lefelo le re le hwetšago mo go dirwago eng? Efa mabaka a MARARO. (3)
- 4.6 Nomoro ya (7), monna o gama kgomo. Fetolela lefoko le go tirwa. (2)
- 4.7 Re na le bana ba bararo mo seswantšhong, ba bitšwa eng?
 - 4.7.1 Nomoro ya (10). (1)
 - 4.7.2 Nomoro ya (20). (1)
 - 4.7.3 Nomoro ya (21). (1)
- 4.8 Efa nyenyefatšo ya nomoro ya 19 (1)

[18]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: [35]

PALOMOKA YA LEPHEPHE: 80